

громадянина або держави в суді виключно після підтвердження судом підстав для представництва. У разі підтвердження судом наявності підстав для представництва прокурор користується процесуальними повноваженнями відповідної сторони процесу.

Закон містить ще одну цікаву новелу, а саме: наявність підстав для представництва може бути оскаржена громадянином чи її законним представником або суб'єктом владних повноважень (ч. 4 ст. 23 Закону). Проте КПК України не передбачає процедури такого окремого оскарження, тому реалізувати таке право громадянин чи її законний представник, або суб'єктом владних повноважень в процесі не зможе. Їх можна буде оскаржити лише про оскарження судового рішення в частині цивільного позову у апеляційному чи касаційному порядку.

Отже, представництво прокурором інтересів осіб або держави може бути охарактеризоване як офіційне представництво, для якого характерні основні ознаки процесуального представництва, проте воно має й певні особливості, що обумовлені наступними чинниками: 1) прокуратура є органом державної влади, у зв'язку з чим здійснення представництва прокурором відбувається від імені держави в її інтересах або в інтересах представляваної особи; 2) обсяг повноважень прокурора і свобода розпоряджатися ними не залежать від рівня дієздатності представляваного; 3) прокурор є самостійним учасником кримінального провадження, якій наділений владними повноваженнями.

ШИЛІН Д. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРЕЮДИЦІЇ ТА ЗАГАЛЬНОВІДОМИХ ФАКТІВ

Преюдиція — це доказове правило, що встановлює підстави та порядок використання в процесі доказування слідчим, прокурором, судом, суддею фактів та правових висновків, встановлених такими, що мають юридичну силу рішеннями слідчого, прокурора, суду, судді у кримінальних, цивільних, господарських або адміністративних справах, якими справу вирішено по суті, як таких, що не потребують повторно-го доведення.

Для здійснення будь-якої людської діяльності особа повинна мати певний набір знань про оточуючий світ, явища природи, суспільні процеси. Ці знання можуть бути як загальновідомими (Київ знаходиться в Україні, вночі темно, героїн є наркотиком тощо), так і більш

локальний характер (адміністративний устрій міста). Діяльність слідчого, прокурора, судді теж заснована на цих загальновідомих знаннях. Вони використовуються при збиранні, перевірці та оцінці доказів.

Слід відзначити, що у літературі склалися протилежні підходи щодо використання цих фактів у доказуванні. Так, ряд авторів вважають, що такі факти у силу їх очевидності визнаються істинними та доказування не потребують. Інші заперечують можливість використання загальновідомих фактів у кримінальному судочинстві. Як уявляється, більш обґрунтованою є перша точка зору.

За своєю правовою природою загальновідомі факти не є доказами, оскільки доказами є, відповідно до ст. 84 КПК України, доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню; тобто докази є не фактами, а відомостями про факти. У кримінальному процесуальному законодавстві правова природа загальновідомих фактів прямо не визначена, однак у ЦПК України та КАС України вони визнаються підставою для звільнення від доказування. Дійсно, у силу того, що ці факти є загальновідомими, їх підтвердження не потребує процесуального доказування. Однак вони сприяють встановленню обставин, що відносяться до предмету доказування. Це не заперечується у літературі [1, с. 445]. Однак особливість загальновідомих фактів полягає у тому, що їх заперечення підлягає доказуванню у відповідній процесуальній формі. Так, потерпілий може доводити, що о 12 годині ночі біля його під'їзду було дуже світло, оскільки ця прибудинкова територія вночі освітлюється. Обвинувачений може стверджувати, що він міг пройти певну відстань за той час, за який інша людина не може її пройти, оскільки він є спортсменом.

У цілому ж доказування загальновідомого факту виражається у процесуальній фіксації відомостей про нього, у дослідженні його у зв'язку із діями (бездіяльністю) кримінально-відповідальної особи, у оцінці значення цього факту у справі та обґрунтуванні висновків, що впливають з нього [2, с. 74].

Як і преюдиція, загальновідомі факти є формальним засобом доказування або підставою звільнення від доказування. Підтвердження преюдиціальних фактів та загальновідомих фактів не потребує доказування. Вони мають однакову логічну природу. Ці факти відображають у широкому значенні повторюваність, звичайність життєвих процесів та явищ. Частина з них закріплена у правових нормах, інша частина знаходиться у "природному стані" [3, с. 55].

Таким чином, загальновідомі факти відрізняються від преюдиціальних фактів джерелом закріплення: загальновідомі факти відомі усім у силу своєї очевидності, а преюдиціальні — у силу закріплення

у процесуальному рішенні. Загальновідомі факти є фактами, вони входять у предмет доказування, а преюдиція є доказовим правилом оперування преюдиціальними фактами.

Список використаної літератури:

1. Теория доказательств в советском уголовном процессе / Под ред. Жогина Н. В. — М: Юрид. лит., 1973.
2. Фаткуллин Ф.Н. Общие проблемы процессуального доказывания / Фаткуллин Ф.Н. — Казань: Изд-во Каз. Ун-та, 1973.
3. Левченко О.В. Общеизвестные, преюдициально установленные и законом презюмируемые факты и особенности их использования в уголовно-процессуальном доказывании : дис. ... кандидат юридических наук : 12.00.09. / Левченко Ольга Владимировна. — Казань, 1994.

КОВАЛЬЧУК С. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Івано-Франківського юридичного інституту,
кандидат юридичних наук, доцент

ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ У СТРУКТУРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ

Дослідження доказів законодавцем не відноситься до числа елементів (етапів) процесу доказування (ч. 2 ст. 91 КПК України), але у низці норм кримінального процесуального закону термін «дослідження» використовується у двох аспектах: 1) для позначення розумово-практичної діяльності слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, спрямованої на пізнання обставин кримінального провадження (ч. 2 ст. 9 і ч. 1 ст. 94 КПК України). У цьому аспекті термін «дослідження» відповідає широкому розумінню поняття «доказування», за якого воно визначається як «дослідження обставин справи шляхом збирання та оцінки доказів» [1, с. 272]; 2) для позначення способу пізнання судом та учасниками кримінального провадження змісту доказів (ст. 23, ч. 1 ст. 69, ч. 1 ст. 266, ст. 357 — 359 КПК України). У наведеному аспекті вказаний термін відповідає широко використовуваному у доктрині кримінального процесу терміну «дослідження доказів».

Водночас, визначаючи структуру кримінального процесуального доказування, вчені-процесуалісти неоднозначно підходять до визначення місця в ній дослідження доказів. Так, одна група вчених розглядає дослідження доказів, поряд з їх перевіркою, в якості самостійного елемента (етапу) процесу доказування [2, с. 205; 3, с. 232]. Друга група вчених